

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

לך לך

(חלק כה שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת לך לך, ד"י חשון, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

לך לך

47

מבזין ומקללים אותו ושמו אותו בכור או בכבשן האש"⁹; וסיים, „אבל התורה לא תרצה להאריך בדעות עובדי עבודת גלולים ולפרש הענין שהיה בינו ובין הכשדים באמונה כאשר קצרה בענין דור אנוש וסברתם בעבודת גלולים שחדשו".

אמנם, עדיין אינו מחוור¹⁰: למה לא נזכר בתורה בקיצור על-כל-פנים „שהיה אברהם עובד אלקים או צדיק תמים" כהקדמה אל הציווי „ויאמר ה' אל אברם גו"¹¹?

ועל-דרך מה שמצינו בנח, שקודם דיבור ה' לנח (בתחילת פרשת נח¹²) הקדים הכתוב תחילה (בראש הפרשה¹³), „נח איש צדיק גו"; ועוד קודם לכן (בסוף פרשת בראשית¹⁴) – „ונח מצא חן בעיני ה'".¹⁵

(9) ראה גם מו"נ ח"ג פכ"ט. רמב"ם שבהערה 22.

(10) גם בגוף תירוצו של הרמב"ן צלה"ב: לפי דבריו שלא ה' כאן הודעת גמול בשביל קיום הציווי של עזיבת הארץ – מדוע נאמר „לך גו" ואעשך לגוי גדול גו", לשון המורה על גמול ושכר?

(11) וראה גם בחיי (ועד"ז באברכנאל) נח יא, כח; פרשתנו יב, א (בסופו). ותירוצו של הבחיי – שהזכיר מעלת אברהם ברמז במלת „אור כשדים" צע"ג, שהרי בזה הודגשו הרן ותרן.

(12) נח ו, יג.

(13) שם, ט.

(14) בראשית ו, ח.

(15) אלא דשם אינו דומה כ"כ לנדו"ד (ובפרט לדעת הרמב"ן), כיון דשם הוא הקדמה לא רק לדיבור ה' כ"א גם ובעיקר לטעם הצלתו מן המבול. וראה מפרשי התורה ס"פ בראשית.

א. על כך שהתחלת פרשתנו היא בדיבור ה' לאברם¹, „לך לך מארצך וממולדתך גו" ואעשך לגוי גדול גו", עמד הרמב"ן², וזה לשונו: „זאת הפרשה לא בארה כל הענין, כי מה טעם שיאמר לו הקב"ה עזוב ארצך ואיטיבה עמך טובה שלא היתה כמוהו בעולם מבלי שיקדים שהיה אברהם עובד אלקים או צדיק תמים כו' ומנהג הכתוב לאמר התהלך לפני³ ותשמע בקולי ואיטיבה עמך כאשר בדוד⁴ ובשלמה⁵, וכענין התורה כולה אם בחוקותי תלכו⁶ אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך, וביצחק אמר⁷ בעבור אברהם עבדי, אבל להבטיחו בעבור יציאת הארץ אין בו טעם".

וביאר הטעם, „מפני שעשו אנשי אור כשדים עמו רעות רבות על אמונתו בהקב"ה והוא ברח מהם ללכת ארצה כנען ונתעכב בחרן, אמר לו לעזוב גם אלו ולעשות כאשר חשב מתחלה שתהיה עבודתו לו וקריאת בני האדם לשם ה' בארץ הנבחרת ושם יגדל שמו ויתברכו בו הגוים ההם, לא כאשר עשו עמו באור כשדים שהיו

(1) יב, א ואילך.

(2) שם, ב.

(3) וכלשון הכתוב פרשתנו יז, א.

(4) ראה מ"א ב, ג"ד. דה"א כב, יא ואילך. כח,

ו. ועוד.

(5) ראה מ"א שם ג, יג"ד.

(6) ר"פ בחוקותי (כו, ג).

(7) תבוא כח, א. ועד"ז לפני מ"ת – בשלח טו,

כו.

(8) תולדות כו, כד. וראה גם לפני"ז – שם, ה.

(אף) שזמן רב קודם לכן²¹ כבר הכיר אברהם את בוראו ונתקרב אל הקב"ה, ופרסם, "לכל העולם שיש שם אלוקה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד"²², עד שמסר נפשו עוד בהיותו באור כשדים²³,

— הדגישה התורה את מהותו של אברהם (— של ישראל, של כל יהודי):

כל שאר האומות, קירובם ושייכותם אל בורא העולם תלויים בידיעתם והכרתם בבורא, אשר עי"ז הם מתקשרים אל הקב"ה ומקיימים מצוותיו. משא"כ עם ישראל, עיקר קירובם לאלקות ומציאותם כיהודים, הוא (לא בזה שהם מצד עצמם מתעלים עד שמגיעים להכרה בבורא העולם ולהתקשרות עמו, אלא) בכך שהקב"ה ייחדם והבדילם, ובלשון חז"ל²⁴ — "ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו"²⁵, "קרבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקרבנו ליחודו"²⁶.

21) ע"פ המבואר בפנים, יומתק מה שרק בפרשתנו (לאחר ש) שנאמר בתורה יחודו של אברהם "ויאמר ה' אל אברהם לך (לך) מפורש (יב, ה ובפרש"י), ואת הנפש אשר עשו בחרן — שהכניסן תחת כנפי השכינה", ולא נאמר זה קודם. וראה לקו"ש שבהערה 37 (הערה 13 שם).

22) רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג.

23) רמב"ם שם. וראה גם מו"נ שם. רמב"ן שם.

פרש"י נח (יא, כח) מ"מ"א. ועוד.

24) הגש"פ.

25) ולהעיר מנחמ"ט, ז, "אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת באברהם והוצאתו מאור כשדים גוי". ומשמע שהבחירה באברהם היתה באור כשדים — לפני האמירה ד"לך לך גוי". וראה לקמן פרשתנו (טו, ז) "אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים". וראה ראב"ע ס"פ נח. רמב"ן בחי' ואברכנאל שם ובריש פרשתנו. של"ה רעז, א. ועוד.

26) לשון הרמב"ם הל' חו"מ פ"ז ה"ד. ומשמע לכאורה שקאי על הקירוב דאברהם, שהרי זהו הסיום דמתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו

ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע לאברהם, הם, אשר במדרשי חז"ל מסופר בארוכה אודות גודל מעלתו וצדקתו ועבודתו את השם במסירת-נפש עוד בהיותו באור כשדים ובחרן, וזו היתה ההקדמה והסיבה¹⁶ לאמירת ה' "לך לך וגו'"¹⁷ — ועם כל זה לא נזכר הדבר בתורה שבכתב כלל¹⁸, ואפילו לא נזכר שהיה אברהם נבדל ומיוחד מכל שאר בני משפחתו! ובסוף פרשת נח נזכר אברהם רק כאחד מבני משפחת תרח¹⁹.

ב. ויש לומר הביאור בזה:

התחלת עם ישראל היא באברהם אבינו, שהיה היהודי הראשון, "אחד היה אברהם"²⁰; ובאברהם גופא, ייחודו והבדלתו משאר בני האדם שבארצו ובמולדתו, ואפילו מבית אביו — התחילו מן הציווי "ויאמר ה' אל אברהם לך לך" מכל אלה, הנאמר בתחילת פרשתנו.

ובכך שהתחלת סיפור התורה אודות ייחודו של אברהם אבינו היא בציווי "ויאמר ה' אל אברהם גוי",

16) גם לדעת הרמב"ן, דהרי אמר לו שילך לא"י כי שם יוכל להמשיך בעבודתו וקריאת בני אדם לשם ה' כמו שעשה לפניו.

17) ראה מו"נ שם.

18) ראה גם תו"א פרשתנו (יא, ג); תו"ח שם (פג, ד ואילך) — מה שלא נאמר כלל בתורה ממעשיו של אברהם בהיותו בחו"ל. וראה ספר הערכים חב"ד ערך אברהם אבינו (ע' עג ואילך) ובהנמק שם.

19) כי אף שהובא זה בפרש"י ס"פ נח (יא, כח. לב) — והרי רש"י מפרש פשוטו של מקרא — ה"ז בכלל תושבע"פ (ולא תושב"כ) ובה — מדרש אגדה, ולא רבותינו פירשו וכי"ב.

ולהעיר — לכללות פרש"י עה"ת — חידוש בשו"ע אדה"ז אור"ח סרפ"ה ס"ב (ממג"א שם סק"ג), "פרש"י שהוא בני על יסוד התלמוד!"

(20) יחזקאל לג, כד.

זה מצוות בני נח הם ענינים שאפשר לקיימם אפילו מצד „הכרע הדעת“³²).

משא"כ המצוות של ישראל ענינן הוא (לא רק זיכור האדם³³ והעולם, כי אם גם ובעיקר) – „צוותא וחיבור“³⁴ עם הבורא, וזוהי מהותה של מצוה. ומאחר שזהו ענין של צוותא וחיבור עם הבורא, והיחס בין נברא ובורא הרי הוא באין ערוך לגמרי, מובן, שכשם שמציאות הנברא אינה תופסת מקום לגבי הבורא, כך גם עבודתו אינה תופסת מקום לגביו, והדרך המביאה ל„צוותא“ ביניהם היא (לא ע"י הזיכור והעליה של האדם, הבאים ע"י ידיעה והכרה באלקות, או ע"י הרגש ועבודה נעלית – יהיו אשר יהיו – של בן אדם, אלא) ע"י שהקב"ה בחר בו וצוה אותו, כלומר, ע"י ציווי ה' וקיומו³⁵.

וזאת הדגישה התורה מיד לגבי היהודי הראשון, אברהם אבינו – שייחודו (כיהודי) ומעלתו אינן מתחילות (בתורה – „מעשה אבות“) במעלותיו הנפלאות – בהתקרבותו

וכיון שדבר זה בא מצד הבורא, מובן, שבני ישראל אינם רק סוג נוסף בתוך הבריאה (שהוא עדיין בדוגמת שאר הנבראים) אשר נעשה קרוב אל הקב"ה יותר משאר בני אדם – אלא הם מהות אחרת לגמרי,

כי כל הנבראים היו ונותרו מציאות נברא, משא"כ ישראל הם במהותם ענין של אלקות בתוך הבריאה [שהרי אין זאת רק שנשמתו של יהודי היא „חלק אלקה ממעל ממש“²⁷ אף בהיותה למטה, אלא גם אודות גופו של יהודי נאמר²⁸ „ובנו בחרת מכל עם ולשון“ – שהקב"ה בחר בעם ישראל, בגופים שלהם²⁹].

ועל-דרך-זה הוא החילוק בין מצוות בני נח למצוות שעליהן נצטוו ישראל – שאינו רק חילוק בכמות (שבע או תרי"ג), אלא הוא חילוק באיכות ובמהות³⁰:

מצוות בני נח תוכנן הוא (בעיקר) – ישוב העולם³¹, זיכור האדם, היינו שמיין המדבר יהא כדבעי ושהעולם יתנהג כדבעי; וזיכוכו ושלמותו של העולם (ושל מין המדבר) נעשים ע"י שבני נח מקיימים מצוותיהם (ומטעם

בימי תרח ומלפניו כופרים כו". אבל י"ל שקאי על הקירוב בזמן גאולת מצרים – ראה לקו"ש חי"ז ע' 82 ואילך ובהערות שם.

(27) תניא רפ"ב.

(28) נוסח ברכת אהבת עולם. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סי' ס' ס"ד (ממג"א שם) שכשיאמר ובנו בחרת (מכל עם ולשון) יזכור מ"ת.

(29) תניא פמ"ט (סט, סע"ב ואילך).

(30) ראה לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך. חט"ו ע' 150. ובכ"מ.

(31) ראה ישע"י מה, יח.

(32) לשון הרמב"ם הל' מלכים ספ"ח. אלא דשם מבאר דבכדי להיות מחסידי אוה"ע (שיש להם חלק לעוה"ב) צריך שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שזוהי בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו ולא „מפני הכרע הדעת“. ולהעיר מב' הגירסאות בסיום לשון הרמב"ם שם „ולא מחכמיהם“, „ולא מחכמיהם" – ראה לקו"ש ח"ב ע' 141. ואכ"מ.

(33) לצרף בהם את הבריות – תנחומא שמיני ז"ח. ב"ר רפמ"ד. וש"נ (וראה מו"ח ח"ג פכ"ו). וראה ע"ד המבואר בפנים – לקו"ש חי"ט ע' 182 ואילך. וש"נ.

(34) לקו"ת בחוקותיה מה, ג. ובכ"מ.

(35) ראה בארוכה משל כ"ק מו"ח אדמו"ר (ד"ה רבי אומר ש"ת ספ"א ואילך. ד"ה ביום השמע"צ השי"ת בתחלתו. „התמים" ח"א ע' כה ואילך). נת' בלקו"ש ח"ז ע' 30 ואילך.

וידיעת האדם בלבד, אלא הוא הוראה לכל ישראל ולכל יהודי בכל הדורות, בהנהגה בפועל ממש.

ובפרט בנוגע לאבות – מאחר ש"מעשה אבות סימן לבנים"⁴³, וכמו שמבאר הרמב"ן⁴⁴ בארוכה, שהטעם שהאריכה התורה ב"סיפור המסעות כו' ושאר המקרים" של האבות, הוא כדי ללמוד מכך ולידע כיצד צריכה להיות הנהגת הבנים.

ועפ"ז מובן בנידון דידן: זה שסיפרה התורה שהתחלת (עיקר) ה"צוותא וחיבור" של אברהם עם הקב"ה היתה בציווי ה' "לך לך גו'", אינו רק לשם ידיעה אודות מהותו של יהודי וענין המצוות בישראל, אלא זוהי הוראה בפועל ביסוד והתחלת קירובו של יהודי אל הקב"ה.

ד. יכולה להיות קא־סלקא־דעתך, שכדי שיהודי יתחיל לקיים מצוות ולהתקרב אל הקב"ה, לכל לראש עליו ללמוד אודות עניני יהדות, אודות הלכות ומצוות התורה, ובפרט – ללמוד אודות הקב"ה, על שייכותו אל העולם בכלל ולישראל בפרט; לידע את תוכן הענין של המצוות בכלל, ושל כל מצוה פרטית וכו'. כלומר, אדם עלול להעלות בדעתו שכהקדמה לקיום מצוות יש צורך בהכשרה נכונה בידיעת הענינים לבוריים וכו', ורק לאחר מכן אפשר להתחיל בקיום מצוות ה' כדבעי למהוי, באופן המתאים והראוי לקיום מצוות ה'.

(43) ראה תנחומא פרשתנו ט.

(44) פרשתנו יב, ו. וראה לקו"ש חט"ו ע' 76. וש"נ.

לאלקות ע"י עבודתו ובכח עצמו (שהיתה קיימת אצלו אף קודם לכן), אלא³⁶ בענין "ויאמר ה' אל אברהם לך לך גו"³⁷, בזה שהקב"ה הבדילו³⁸; שייכותו ודיבקותו אל הקב"ה (הנזכרות בתורה) נתחדשו ע"י שנצטוו מאת ה'³⁹ וקיים⁴⁰ את הציווי⁴¹.

ג. תורה היא מלשון הוראה⁴². ובזה נכללים כל עניני התורה: כל ענין בתורה נוגע לא כהוראה בלימוד

(36) ראה גם אברבנאל ריש פרשתנו בתירוץ קושיית הרמב"ן (השאלה הד' באברבנאל) "שאברהם לא התעורר בראשונה כו' בדבר השם כו' אלא מכח התפלספותו כו' ולא נכתבו... בתורה אלא דברי נביאי השם וחסידי הדבק' בו ממה שעשו בעבודת האל ובמאמרו לא מעיונם ושכלם". ע"ש. (37) וראה לקו"ש חט"ו ע' 84 ובהערות שם להתחלת ההכנה למ"ת וביטול הגזירה היא מייאמר ה' אל אברהם לך לך.

(38) להעיר מנצח ישראל להמהר"ל פ"א, דלכן לא נזכרו מעלות אברהם לפני הדיבור ד"ויאמר ה' גו", שלא תאמר שהוא ית' בחר באברהם ובזרעו אחריי בשביל מעשיהם כו' ע"ש. ושם – ע"ד החילוק בין ישראל לאוה"ע.

(39) והיינו דמודגש כאן לא רק עצם ענין הבחירה בזה שהציל אותו או גם דיבר אתו, אלא בזה שנצטוו. והרי גם דיבור ה' בברית בין הבתרים ה' בהיותו בן שבעים שנה (פרש"י בא יב, מ. תוד"ה וגמירי ע"ז ט, א) ואעפ"כ מתחיל בתורה בהציווי לך לך, שבפשטות הכתובים ה"ז כאשר ה' אברהם בן ע"ה שנה (פרשתנו יב, ד). וראה מקומות שבהערה 25. לקו"ש חט"ו שם הערה 14. ואכ"מ.

(40) ע"פ כהנ"ל יומתק תי' הב' באוה"ח ריש פרשתנו ב"טעם שדבר ה' אליו (אל אברהם) קודם הראות לו מה שלא עשה כן בכל הנבראים". עיי"ש.

(41) משא"כ באדם הראשון ונח שהציוויים להם נאמרו לאחר שמשופר בתורה מעלתם וכו' (אדה"ר – שנברא בצלמנו גו', ויניחנו בג' לעבדה ולשמרה (בראשית ב, ז"ת, טו), ונח מזכיר הכתוב צדקתו (כנ"ל בפנים ס"א)).

(42) זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק.

ולא זו בלבד שזהו הדבר הראשון בזמן, אלא זהו גם העיקר בעבודת השם בכלל, כי, היאך מתחבר ומתאחד יהודי עם הקב"ה? – ע"י המעשה, ע"י שהוא נשמע לציווי הבורא.

כלומר, יסוד העבודה של יהודי הוא אמונה וקבלת-עול פשוטה – לציית ולעשות בפועל את ציווי ה'.

ה. וכשם שכך הוא בבני ישראל בכלל, כן הדבר בנוגע לכל יהודי בעבודתו הפרטית:

כאשר ליהודי שומר תורה ומצוות ישנה ידיעה בנגלה דתורה ובפנימיות התורה, ויש לו הכרה בבורא העולם, עד לאהבה ויראה – הנה בשעה שעומד הוא לקיים את מצות ה' עליו לידע אשר ראשית העבודה ועיקרה ושרשה⁴⁷ הוא להרגיש ולהכיר בכך שהולך הוא לקיים את ציווי ה', ובנוסף ברכת כל המצוות – „אשר קדשנו במצוותיו וצונו“⁴⁸, ובאופן כזה ש„אילו נצטוו לחטוב עצים“⁴⁹ היה מקיים זאת במדה שוה של מסירת-נפש, שכן הוא מכיר ומרגיש ששייכותו אל הקב"ה עתה היא ע"י נשיית מצוה בפועל.

כל שאר העילויים והפרטים בעבודתו אינם אלא בגדרי הנברא⁵⁰,

וממילא, אף כאשר הוא פוגש ביהודי שעד עתה לא היתה לו שייכות לעניני יהדות, ולא רק לקיום המצוות בפועל, אלא גם לידיעה כלשהיא ביהדות, והדבר היחיד שידוע לו הוא כי בן ישראל הוא – יכול הוא להעלות על דעתו שלכל לראש יש להתחיל להכינו לעניני יהדות וללמוד עמו ענינים אשר יביאוהו סוף-סוף, לאחר זמן, לידיעה אודות הקב"ה ותורה ומצוות, עד אשר יכנס בנפשו רגש בקיום תורה ומצוות – ואזי יקיים תורה ומצוות כראוי ליהודי.

הן אמת שגם קודם ההבנה אסור להמנע מקיום הציווי בפועל, וצריכה להיות הקדמת „נעשה“ ל„נשמע“⁴⁵, וממילא בודאי ישתדל שכן תהיה גם הנהגתו של הזולת – אך מכל מקום, הרגש בלבו הוא שסוף-כל-סוף אין זה האופן האמיתי של קיום המצוות; אין זאת אלא שמאחר שעדיין אין הלה מסוגל להבנה והשגה, אסור להשתנות עד אשר יגיע לידי כך, אבל עיקר קיום המצוות יהיה לאחר הידיעה וההכרה, כנ"ל.

הנה על כך באה ההוראה בפרשתנו, מאברהם – „ויאמר ה' אל אברם לך לך גו“: עדיין אין ידועות מעלותיו של אברם – ויסוד והתחלת קירובו הוא „ויאמר ה' אל אברם לך לך גו“ – לעשות ולקיים בפועל את ציווי ה'⁴⁶.

(45) שבת פה, א ואילך.

(46) ע"פ המבואר בפנים יומתק מה שאברהם הוא אב לגרים (ראה רמב"ם הל' בכורים פ"ד ה"ג ובהנשמך שם. רע"ב בכורים פ"א מ"ד) – כי קירוב אברהם לאלקות כפי שמסופר בתושב"כ, הוא כמצאיות חדשה בלי שום הקדמה לפנ"ו, וכמו גר שבא להתגייר (ולהעיר מגבורות ה' להמהר"ל פ"ה).

(47) ראה תניא רפמ"א.

(48) ולהעיר מעטרת ראש בסופו (נה, ב ואילך) בענין מעשה המצות וכוונתן. ובכ"מ (ד"ה בששה"ק תערי"ב ספ"ד. וטהר לבנו תפרי"ח פ"א. סה"מ קונטרסים ח"א רכג, א"ב. לקר"ש ח"ד ע' 1193) – ע"ד הכוונה הכללית או הפרטית שבמצוות.

(49) לקו"ת שלח מ, א. ובכ"מ.

(50) והיינו הכרת ה' ואהו"ר מצ"ע, בלי ענין המצוה שבהן. וכמו שה"י אצל אברהם (לפני שנצטווה לך לך). אבל מצד הציווי הרי אדרבה

שקועים בעניני קדושה ואלקות (ובדוגמת ומעין מצבו של אברהם אבינו אף קודם ההליכה), בכל זאת, הנה הדרך להתאחד עם הקב"ה היא דוקא עי"ז שהוא יוצא ממציאותו (רצונות, מדות, מוחין), גם ממציאותו שמצד הקדושה –

ולאן צריכה להיות התכלית ד"לך לך" – "הארץ אשר אראך": למלאות את הרצון (ארץ) שמראה ומורה הקב"ה.

ועפ"ז יש ליישב גם את קושיית הרמב"ן (הנ"ל ס"א): מה מקום להבטיח שכר כזה רק על קיום ציווי ה' – יציאת ארצו?

– כי קיום זה הוא ענין האמיתי של המצוות; עצם קיום ציווי ה' הוא התכלית, והוא אשר מביא את שלימות השכר.

ומאחר שעיקר השלימות של מצוה (מלשון צוותא וחבורה⁵⁴) הוא בקיום מצוה מחמת ציווי ה' (ולא מצד הרגשים שמצד האדם, כנ"ל) – לכן, נותן גם הקב"ה טוב ושכר, "שלא היה כמוהו בעולם", שכר שמחוץ לגדרי העולם.

ז. ויש לומר שענין זה מרומז גם בתוכן השכר והברכות –

לא רק בכך שבברכות אלו מודגש שכולן באות מאת הקב"ה: "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך" (ולא נאמר בלשון נפעל, "והיית לגוי גדול כו"⁵⁴), אלא אף בזה שתוכן הברכות הוא ענין של גדלות – "גוי גדול", "ואגדלה":

אמיתת ענין הגדלות קיימת רק

ודוקא ע"י עשיית מצוותיו של הקב"ה נעשה איש ישראל⁵¹, "נכלל באור ה' ורצונו ומיוחד בו ביחד גמור"⁵².

ו. עפ"ז יומתק מה שענין זה (שהחיבור האמיתי של יהודי עם הקב"ה נפעל מצד ציווי ה' ועי"ז שיהודי מקיים את הציווי) נאמר בציווי הקב"ה "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך",

שהרי זהו תוכן הענין של "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", כפי שנתפרש בכמה מקומות⁵³: "לך לך מארצך" – מן הרצונות שלך ("ארץ" מלשון רצון), "וממולדתך" – מן ההרגלים (והמדות) שלך, "ומבית אביך" – מן המוחין שלך (אב, חכמה). – ואע"פ שאצל יהודי שמצבו כדבעי, הרי כל הרצונות והכחות הללו

"אין ערך ודמיון כלל בין הארת והמשכת אור א"ס ב"ה שהוא פנימיות רצונו ית' . . המאירה ומלוכשת במצות מעשיות ממש . . לגבי ההארה והמשכת אור א"ס ב"ה המאירה ומלוכשת בכוונת המצות מעשיות שהאדם מתכוין בעשייתן כדי לדבקה בו ית' ע"י קיום רצונו שהוא ורצונו אחד . . ולא שדביקות המחשבה ושכל האדם בו ית' היא מצד עצמה למעלה מדביקות קיום המצות מעשיות בפועל ממש . . אלא מפני שזהו ג"כ רצונו ית' לדבקה בשכל ומחשבה וכוונת המצות" (תניא פל"ח – ג, ב ואילך – ע"ש באורך. וראה שם פל"ה (מד, סע"א ואילך)).

(51) לא רק "נשמתו שהיא נפשו האלקית עם שני לבושי' הפנימיים לבדם שהם כח הדבור והמחשבה" שזה נעשה ע"י עסק התורה, וע"י קיום "מצות מעשיות הנעשים ע"י הגוף ממש (ש)אז כח הגוף ממש שבעשי' זו נכלל באור ה' כו" (תניא שם, סע"ב ואילך).

(52) תניא שם (מה, א).

(53) ראה סד"ה לך תש"ה. ועוד. לקו"ש ח"כ ע'

59. וש"נ. ולהעיר ג"כ מכש"ט ד, סע"ד ואילך (הוצאת קה"ת) בשם הר"ס"ג (וראה לקו"ש ח"ב ע' 659).

(54) וע"ד פרשנו יז, ד: והיית לאב המון גוים.

יביא את בני ישראל לארץ ישראל, ושם ימצאו „גדלות” ו„שלימות הארץ”, עד אשר גם „ירחיב ה' אלקיך את גבולך”⁵⁷ – אף ארץ „קניי קניזי וקדמוני”⁵⁸,

ויש לומר שגם אותן כבר נתן⁵⁹ הקב"ה ביד אברהם, שהרי ברית אחת היתה על כל עשר הארצות,

בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ לך ואחש"פ תשנ"א,
ש"פ נח תשנ"ג)

בחקי הבורא⁵⁵ – כי בנבראים מצד עצמם אין גדלות אמיתית⁵⁶, והגדלות שישנה בבריאה („ואעשך לגוי גדול ואגדלה שמך”) באה ע"י דביקות בבורא.

ועל-דרך-זה בשאר לשונות הברכה, המבטאים את התאחדות אברהם עם הקב"ה למציאות אחת, דמטעם זה „והיה ברכה”, כפירוש רש"י: „הברכות נתונות בידך עד עכשיו היו בידו ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ”, ואף יתירה מזו: „ואברכה מברכך ומקללך אאר”, היינו שברכה לאברהם מביאה בדרך ממילא ברכה (מהקב"ה) למברך; ועל-דרך-זה להיפך.

וע"י העבודה באופן הנ"ל, „לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך”, אצל כל אחד בעבודתו הפרטית, יתקיים „אל הארץ אשר אראך” כפשוטו – הקב"ה

57) ראה יב, כ וספרי שם. שופטים יט, ח ופרש"י שם. רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ח ה"ד.
58) פרשתנו טו, יט. וראה פרש"י שם (הובא בהערה הבאה).

59) לכאף כ"ה לפי פשטות הלשון בהברית (שם, יח) „לזרעך נתת” (וממשיך בפסוק שלאח"ז „את קניי גוי” וכו' פרש"י, כב: מאמרו של „הקב"ה מעשה [אלא שע"פ פשש"מ (פרש"י שם) „כאילו היא עשויה” (ראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 204 ואילך. ושי"נ) – גם ה' ארצות].

ומ"ש בפרש"י שם, יט (מב"ר ספמ"ד) „עשר אומות יש כאן ולא נתן להם אלא שבעה גוים והשלשה .. קניי קניזי וקדמוני עתידים להיות ירושה לעתיד” – י"ל דזהו בנוגע לנתינתן שתיעשה ארץ ישראל (וקדושתה), לא רק שינוי הבעלות אלא גם שינוי האכיות. וראה רשב"ם ב"ב נו, א ד"ה חייב. פרשת דרכים דרך הקודש דרוש ז' צפע"נ עה"ת האזינו לב, מט. ברכה לד, ד. שו"ת שאילת דוד בתחלתו חידושים בעניני שביעית ד"ה א"ה. אנציקלופדי תלמודית ערך א"י ע' רה. וש"נ. ואכ"מ.

55) כי „גדול” באמת מורה על בל"ג – ראה שער היחוד והאמונה פ"ד „הגדול .. לאין קץ ותכלית .. כי גדול ה' כו". ולהעיר מהחילוק דגדולה וחסד (לקו"ת עקב יז, סע"ד ואילך. ובארוכה – אוה"ת וירא צ, א ואילך. ועוד).
56) וע"ד המבואר במ"א (ראה לקו"ש חט"ו ע' 115. ושי"נ) בהטעם ע"ז שמאדך – מאד שלך – מעורר „מאד” שלמעלה, בל"ג האמיתי (תו"א מקץ לט, ריש ע"ד. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פט"ו. ועוד) כי נבראים שהם בעצם מוגבלים – אא"פ להיות בהם מצ"ע בל"ג, ובא" מהמאד שלמעלה – והרי אמיתית „גדול” מורה על בל"ג, כנ"ל הערה שלפנ"ז. ועד"ז נתבאר (לקו"ש שם. ושי"נ) בנוגע לבחי' „אמת” שבנבראים.

